

1. Педагогіка, соціологія, філософія, психологія, соціальні комунікації

Лян Цзи

Аспірант 1-го року навчання

спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

+380954504016, lyantzi2021@gmail.com

Коваленко Олександр Вікторович

Кандидат педагогічних наук, доцент

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

+380684352710, olexkovaenko@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Стаття присвячена аналізу особливостей естетичного виховання учнів молодшого шкільного віку. В даній роботі визначено поняття естетичного виховання, яке органічно пов'язане з терміном естетика. Також у роботі зазначено, що процес формування основ естетичної свідомості та естетичної діяльності у молодших школярів розвивається на якісно новому рівні, що сприяє переходу особистості дитини від уміння сприймати і відчувати прекрасне до вміння творити «за законами краси». У цьому дослідженні даний феномен розглядається як цілеспрямований і організований процес впливу засобами мистецтва на внутрішній світ дитини, який здійснюється в освітньому процесі школи на уроках гуманітарно-естетичного циклу. Ключові слова: молодші школярі, естетика, естетичне виховання, творчість, розвиток особистості.

Постановка проблеми. Ситуація перехідного періоду розвитку суспільства, що загострює процеси пошуку людиною сенсу існування та свого

місця в світі, призводить до необхідності гуманізації освіти та переваги цінностей художньо-естетичного розвитку особистості.

Проблема духовного становлення особистості є однією з актуальних проблем виховання. Даний процес здійснюється комплексно засобами морального, естетичного, трудового та інших видів виховання. Естетичне виховання сприяє формуванню емоційної та інтелектуальної сфер особистості, виробленню поведінки в суспільстві і взаємодії дитини з навколишнім світом.

Останнім часом все більше приділяється уваги проблемам естетичного виховання, як засобам багатогранно розвиненої, духовно багатой особистості. Формувати особистість необхідно в найбільш сприятливому для цього – молодшому шкільному віці. Почуття краси природи, оточуючих людей, речей формує в дитині особливі емоційно-психічні стани, пробуджує безпосередній інтерес до життя, загострює допитливість, формує мислення, пам'ять, волю та інші психологічні процеси.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що у філософській, психолого-педагогічній літературі досить повно висвітлені різні аспекти проблеми естетичного виховання. Так, є роботи, присвячені загальним питанням естетичного виховання, розробці його понятійно-термінологічного апарату, визначення сутності та завдань (А. Буров, М. Каган, Н. Киященко, В. Розумний, В. Скатерщиков), психологічних (В. Асєєв, Л. Божович, І. Джідар'ян, В. Ільїн, К. Платонов) і педагогічних (І. Гончаров, Д. Кабалевський, Н. Кушаєв, Г. Петрова, С. Шацький) аспектів естетичного виховання. Проблеми естетичного виховання в початковій школі знайшли відображення в дослідженнях багатьох вчених. Однак є ряд невирішених питань. До сих пір не визначений характер взаємозв'язку між процесами естетичного виховання молодших школярів та механізмами взаємодії різноманітних видів мистецтва.

Метою написання даної статті є проаналізувати особливості естетичного виховання учнів молодшого шкільного віку.

Виклад основного матеріалу. У широкому сенсі під естетичним вихованням розуміють цілеспрямоване формування у людині її естетичного ставлення до дійсності. Виховання красою та через красу формує не тільки естетико-ціннісну орієнтацію особистості, а й розвиває особливості творчості, до змісту естетичних цінностей у сфері трудової діяльності, в побуті, у вчинках і поведінці а також, звичайно, в мистецтві. Естетична вихованість є метою та результатом естетичного виховання. Вона може розглядатися як якісний показник сформованості естетичної культури особистості, яка є складовою її духовної культури [1, с. 27].

Сьогодні, як і раніше, завдання естетичного виховання дітей вирішуються ізольовано на уроках мистецтва, літератури, історії без наскрізного розгляду окремих проблем художнього пізнання, недостатньо використовуються нові технології поліхудожнього та інтегрованого підходів до естетичного розвитку особистості в школі. У масовій школі не застосовується інтегрування предметів естетичного циклу, що передбачає взаємодію видів мистецтва на рівнях міжпредметних зв'язків, синтезу та комплексності. Учитель в практиці школи не завжди використовує можливості взаємодії мистецтва в духовно-моральному становленні особистості.

Таким чином, потреба в науковому обґрунтуванні, теоретичному і практичному дослідженні даної проблеми впливає з протиріч між:

- величезними потенційними можливостями естетичного виховання молодших школярів та не розробленістю моделі й педагогічних умов їх реалізації в освітньому процесі початкової школи;
- значенням взаємодії видів мистецтва в освітньому процесі початкової школи та їхніх недостатнім використанням в естетичному вихованні молодших школярів.

Поняття естетичне виховання органічно пов'язане з терміном естетика, що означає науку про прекрасне. Естетичне виховання – це виховання здатності повноцінно сприймати і правильно розуміти прекрасне в мистецтві та дійсності. Саме слово естетика у перекладі з грецької означає «відчуття», «почуття». Тому

в загальному плані естетичне виховання позначає процес формування почуттів в області прекрасного. Але в естетиці це прекрасне пов'язане з мистецтвом, з художнім відображенням дійсності у свідомості і почуттях людини з її здатністю розуміти прекрасне, слідувати йому в житті та творити його. У цьому сенсі сутність естетичного виховання полягає в організації різноманітної художньо-естетичної діяльності учнів, спрямованої на формуванні у них здібностей повноцінного сприйняття та правильного розуміння прекрасного в мистецтві і житті, на вироблення естетичних понять, смаків і ідеалів, а також розвиток творчих задатків та обдарувань в галузі мистецтва [2].

Існує безліч визначень поняття «естетичне виховання», але, розглянувши лише деякі з них, уже можна виділити основні положення, що говорять про його сутність. По-перше, це цілеспрямований впливу. По-друге, це розвиток здатності сприймати та спостерігати красу і життя, оцінювати її. По-третє, завдання естетичного виховання – розвиток естетичних смаків і ідеалів особистості. По-четверте, формування здатності до самостійної творчості і створення прекрасного. Особливе сприйняття суті естетичного виховання обумовлює і різноманітні підходи до формування його цілей. Завдяки чому, проблема цілей і завдань естетичного виховання вимагає особливої уваги.

Естетичне виховання молодших школярів – це складний, багатогранний і багатофакторний процес, який є складовою частиною процесу розвитку всебічно і гармонійно розвиненої особистості, творчо проявляє себе в різних сферах. Цей вид виховання передбачає закономірну зміну естетичних властивостей і характеристик особистості молодшого школяра як соціального суб'єкта з урахуванням його психологічних особливостей. Згідно з положеннями вітчизняної психологічної теорії виховання особистості, у дітей молодшого шкільного віку є досить багатий чуттєвий досвід, яскраво виражена емоційність, намічається схильність до естетичного сприйняття мистецтва. Вони починають успішно користуватися системою сенсорних еталонів, зміцнюється зв'язок першої і другої сигнальних систем. Крім того, для дитячої психіки молодших школярів характерні: синкретизм - тенденція пов'язувати

«все у всьому»; анімалізм – наділення реальних об'єктів і явищ характером і душею; артикалізм – розуміння суті природних явищ і судження про них, а також розуміння внутрішнього світу іншого і судження про нього за аналогією з собою; наївно-реалістичне сприйняття мистецтва, риси егоцентризму [3, с. 81].

Висновки. Підсумовуючи все вище зазначене, можна зробити наступні висновки: естетичне виховання молодших школярів – це процес формування основ естетичної свідомості та естетичної діяльності у молодших школярів на якісно новому рівні, що сприяє переходу особистості дитини від уміння сприймати і відчувати прекрасне до вміння творити «за законами краси». У нашому дослідженні даний феномен розглядається як цілеспрямований і організований процес впливу засобами мистецтва на внутрішній світ дитини, який здійснюється в освітньому процесі школи на уроках гуманітарно-естетичного циклу.

Джерела

1. Гаврилюк В. Ю., Слободянюк Т. А., Розумнюк А. А. Художньо-естетичне виховання творчої особистості засобами позашкільної освіти : методичний посібник. Біла Церква : КВНЗ КОР «Академія неперервної освіти», 2016. 144 с.
2. Міненко Н. М. Роль естетичного виховання у всебічному розвитку учнів початкової школи. Естетичне виховання дітей та молоді: теорія, практика, перспективи розвитку: збірник наукових праць. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. С. 375-384.
3. Танько Т. П., Чернявська М. В. Естетичне виховання дітей у дошкільних закладах освіти України (друга половина XX століття): навчальний посібник. Харків : ХНПУ, 2017. 204 с.